

تاریخ تأسیس

سنه ۱۳۲۴

۵ صفر الخیر

الدین والادب

نامنده

مجله اسلامیه در

سنه ۱۳۲۴ ۱ جمادی اولی

۱۹۰۶ ۱۰ ایون

محرر وصاحب امتیازی :

قزان خدام علمندین

ملا عالم جان البارودی.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اخطار: دورتنچی سان ۹۸ نجی صحیفه ده «ایاک نعبد وایاک نستعین آیتنده
اولان ملاحظات» دین الوک تیوش .

حمد مقامنده مذکور اوچ صفتنی حاصلو حکمتی

حمد ایتوده اللهنی (رب العالمین الرحمن الرحیم مالک یوم الدین) دیو اوچ
صفت برله ذکر ایدو و ماقتاوده مذکور اوچ صفتنک دخلی (کریشی)
قوتلی و کوب کور کام صفتلارنی مشتمل بولغان ایچوندر .

چونکه بارچه عالمنی تر بیه ایدوچی و کرک یراغینی یتوشدر گوچی
و کمال رحمتی برله بتون عالمگه نعمت و خیر باغشلاوچی و بتون عالم
هلاک بولغاندین صونک محض اوز قدرتی و حکمتی برله منگولک
حساب و جزا کونیننی تقدیر و ترتیب ایتکوچی دیو صفتلاغاچ الله ننگ البته
ایزک اعلا درجه ده بولغان کور کام صفتلارینی بارنیده بیغان و کملک و براقسز
صفتلارننگ همه سندین براق و پاک بولغان ذات ایدکی آنکلانادر .
گویا که بو صفتلارنی ذکر برله بارچه کور کام صفتلارینی فسقه چه
ذکر ایتکان کبی بولادر چونکه علمنده یا که قدرتنده یا که اراده سنک و تدبیرنک
و حکمتنده یا که باشقه عظمت و کمال صفتلارننگ برسند گنه نقصان بولغانده ده

بتون عالمنی رحمت و اعسانی بر له تربیه ایدوب کوز کورمگان قولاق
 ایشتمگان هیچ بنده کونکلینه توشمگان رحمت یورطی جنتنی وشوند ایوق
 عذاب یورطی جهنمنی خلق ایدوب اخیرگی کونده هر کمدين حساب آلوب
 تیوشنچه شول جنت و جهنمده جزاء ویرولار عقل احاطه سندین یوقارغی
 در جهده کهالاتسز و جمیع نقصاندين برا آنسز مهکن بولهایدر.

صاغ قلبلی مؤمن اللهنی مذکور روشده ییاد ایدوب
 خشوع بر له حمد ایتسه قلبنده اللهدين قورقو و آندين امید قیلو آرتور
 حقیقهٔ هیچ کمدين یاردم و رحمت یوقلقیننی و هیچ کمدين چین قورقو تیوش
 دگللکیننی سیزوب اللهغه (مذکور خیر و نعمتلی برابرنده) عبادت قیلور
 چین تو بانلک و شکر کورساتور و هر اشدۀ آندين یاردم سوراو تیوشلکیننی
 و آندين باشقه ننگ عبادت قیلنو غه برافسزلقیننی و آندين باشقه ننگ یاردم
 قیلا آماغانلقیننی بخشى آنکلاب اویالا اویالا سنوق کونکلی بر له
 یالونغان حالده ایاک نعبد و ایاک نستعین دیو اوقور آفیرین آفیرین
 قلبیننی و حالیننی اللهدين هدایت نیلاو مرتبه سیننه کلتورر.

ترجمه سی: سنکاغنه عبادت و فلق قیلامز و سندین گنه یاردم نیلایمز.

(۱) مالک یوم الدین دیو یادلاغان ایچون.

(۲) رب العالمین الرحمن الرحیم دیو یادلاغان ایچون.

(۳) ترجمه ده اوشبو مشهور روشچه سنکاغنه عبادت قیلامز و سندین گنه یاردم

استایمز دیر (غنه) (گنه) لفظ لریننی آرتدرو عرب تلندگی تقدیم مفعولدين
 آنکلانغان حصرنی آنکلاتو ایچوند ترکیده غالب مفعول فعلدين الوک سویلنگان
 جهتدين حصرنی افاده دین خالیدر غالباً حصر ایچون بر ادات کلنورر که حاجت توشادر
 و گاهای سیاق بر له آنکلاتولاد.

اهدانا الصراط المستقیم

هدایت یخشیلقغه دلالت (دیملو) ویول کورساتو ویخشیلقغه کوندرو
 وایرشدر و دیگران یکی معناده استعمال ایدلادر پیغمبرلرگه وآنلارننک
 وارثلری و خلفلری اولغان دین عالهارینه اولگی معنا برله (هادی)
 دیوبایتولادر ایکنچی معنا اللهغه خاصدر چین کوندرو اللهدین باشقده
 ممکن دگلدر. بو اورنده اوشبو معنا اوزره در (صراط) اصلده (صراط)
 بولوب ابن کثیر قنبل یعقوب رویس وایتینه کوره اصلنجه
 سین برله اوقوغانلار همزه صاد تاوشینی زایغه اوخشاتوب (اشمام برله)
 اوقوغان باشقده قاریلار رسم خط اوزره قریش سویلا ونجه صادر برله اوقوغانلار.
 هر قایوسی برله نمازده و باشقده اوقو درست

ترجمه: توغری بولغه بزنی کوندر *

(هدایت معناسی) حق دین اوزره بولغان واننک کورساتو ونجه
 بولغان کشی اللهننک رحمتینه و رضالقینه ایرشه تورغان بولغان ایچون شول
 حق دین نی خلقینکل آنکلاسون ایچون محسوس بولغان بولغه اوخشاتوب
 طریق = صراط دیولادر و اول دینده شیطان و وهم اثری خطا و چالشلق برده
 بولماغان سببدین مستقیم = توغری دیولادر محسوس بولننک توغری بولقی
 چالشلق تورلی درجهده بولغان کبی بومعوی یول (دین) ده خلقننک کیدشی
 تدینی (دین توتماقی) تور ایچه بولادر. لاله الا الله محمد رسول الله دیو توحید دین
 باشلا نوب صلاح، ولایت، نبوت کبی الوغ آیور ملی مرتبه لری ضبط ایدلسه ده
 فی الحقیقه دیندین مقصود بولغان اللهغه یقینلق و رضاسینه ایرشودر جه لری
 (باصقچلاری) چیکسزدر و هر قایو درجهسی بر نوع هدایتدر، و هر درجه
 هدایت قارشولقنده بر نوع ضلالت یا که قصور او یلانور. کافر ابتداء کفر و شرک

ضالالتندین خلاص تابوب هدایتنک برنجی درجه سی و بار چه هدایتلرننک شرطی واصلی بولغان توحید وایمان هدایتینه محتاجدر موندین یوقاری عمل و طاعت و صلاح نیت خلوص قلب، لذت عبادت و بغض معصیت درجاتی وینه یوقارغی عقل ایرشماس درجه لری بار چه سی هدایت درجه لریدر هرکم کافر، مؤمن، پیغمبر هدایت سوراودین موندنکسز دگلدر هر مؤمن بنده ده بولغان هدایتندین آرتق و یوقارغی درجه ده الله غه یقینلق هدایت مرتبه سی باردر.

صراط الذین انعمت علیهم

بو آیت برله صراط مستقیمنی نچوک آدملرننک یولی الله فاشنده نی درجه ده مقبول ایدکینی آنکلاتادر.

ترجه سی: انعام قیلغاننک بنده لری یولینه کوندر گل. صیلی وقدرلی بنده لرنک یولینه کوندر گل دیمک بولادر.

الله فاشنده هر فایو امتدین بولسه ده صیلی وقدرلی بنده لری دورت تورلی گروهر برنجی پیغمبرلری ایکنچی صدیقلر = راستلار (قلبنده ایمان و یقینی بیک قوتلی الله غه تایانوی کامل بولغان کشینی صدیق دیولادر. آندای کشیده یالغان اثری بولغان کفر و معصیتکه میل^(۱) بولهای هم آنلاردین هیچ لذت تابهای قلبی، فعلی، قوی برله راستلقده بولا. پیغمبرلکدین قالا اینک یوقارغی درجه اوشبو صدیقلق درجه سیدر). اوچانچی شهیدار = الله بولنده جانلارینی فدا قیلغان کشیلر دوردنچی یخشیلار. ایندگولر صالحلر دیوبنده ایتولادر، (شریعتنی درستلاب حکملرینی قبول ایتکان و شریعت بیورغانچه عمل قیلغان کشیلردر) *

(۱) چین نظر و فلسفه بوینچه کفر وهر تورلی گناه قلبده بولغان کذب و فریه اثری، ایمان و طاعت قلبده اورناشقان قوتلی صدق - راستلق و توغریلق اثری ایدیکیی آتیقدر.

اوشبو دورت تورلی گروه الله نك انعام ایتکان وسویگان
 بنده لری واینک توغری یولغه کوندرلگان دوستلاری دیو ناناوانان
 وآنلار دین قرآنده سورۀ نساءده (ومن يطع الله والرسول فأولئك مع الذين
 انعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن
 اولئك رفیقاً) دیو تعبیر ایدلکان

غير المغضوب عليهم ولا الضالين

ترجمه: آچو ایدلمش کشیلرگه باشقه وآنغانلارغه باشقه.
 الله صیلاغان بنده لرنی الله طرفندین آچو ایدلگانلر آنغانلار
 دگل یعنی توغری یولدین سابقانلار دگل دیو صفتلاب بولارننک هالندین
 صیغنونی وچیرقانونی شامل ایتکان .

اهدنا الصراط المستقیم دعاسی اخیر سوره گچه گویا که اوشبو
 معناده گی دعاء بولادرکه اینک یحشی و حضورنکده صیلی وقدرلی بنده لر
 یولی بولغان توغری یولغه بزنی کوندرگل سننک غضبنک = آچیغنک
 نوشکان وحق یولدین آنغان بنده لر یولندین وآنلارننک کیدش
 وروشلرندین بزنی یراق قیلغل .

مغضوب علیهم غضب حقنی بله توروب قارشقان ودرست بولنی کوره
 توروب کرمگان عنادلی وکیسکاری خلقلی کشیلر حقنده بولوب (مغضوب
 علیهم) شوندای روشده بولغان (قایوامتدین بولسه ده) کشیلر مراد بولسه
 كرك دیو ایتکانلر ضلالت اعتقاد و عمل جهتلر نجه آزو و توغری یولدین
 سابوغه ایتولسده کوبرك اعتقاد سارتین آزوغه حاصلانادر (ضالین)
 اعتقاد سارتین الله ورسول الله توغریلارنده بالغش اعتقادقه کیدوچیلر
 دیو تفسیر ایدلوننی مناسب کورگانلر حدیث شریفده (مغضوب علیهم) نی
 یهود - چونکه یهود گروهنده بله توروب قارشو حقنی آنکلای توروب

قابلاو كوب بولغان - (الضالين) نى نصارى - زيرا كه نصاراده الوهيت و نبوت بابلارنده بولدين اعتقادلا رغه اوچراو كو براك - ديو تفسير وارد بولغان (*) و يوقارى ايتولگان معنا و تفسيرگه مناسب و بيان بالمثال قبيلندين بولوب مقامغه موافق كلگان.

سوره فاتحه بنده لرننك اللهغه بولغان مناجات و تضرع اينده ايدك تيوشلى و يراقلى روشنى مشتمل و بنده نيك بتون سعادتى ايچون كافي بولغان مقصودلرنى متضمن و بتون قرآن ايچنده بولغان مسائل دينيه نيك امهاتينى (اصللرينى) جامع بولغان دعا و تضرع سوره سيدر .

آنكى و انصافلى كهنه ايچون دين اسلام نيك حلقينى آنكلاوده اول قرانده اوق اوشبو سوره فاتحه نيك بولماق و هر نمازده اوقولماق كفايه ايدراك قلبكه قناعت و برراك هجتر .

آمين هر سوره فاتحه الوغ دعا بولغان ايچون هر وقتده اخيرنده (قبول ايت) معناسنده اولغان اوشبو آمين لفظينى اوقومق سنت ايدلمشدر (آمين) همزه نى سوزوب (آمين) سوزماي اوقومق جائزدر بو امتكه (آمين) لفظى و يرلد كينه يهود نيك بيك حسد قيلغانلقى حديث شريفده كيلگان .

(*) قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان المغضوب عليهم هم اليهود وان الضالين النصارى، احمد وعبد بن حميد والترمذى وحسنه ابن حبان وصححه فتح البيان للقنوجى

ایمان ، کفر و نفاق

(۴ نچی ساندین صونک)

ایمان بندہ برلہ اللہ آراسندہ بیوک مناسبت والوغ عہددر . بندہ شول ایمانی برلہ اللہ نی تانوب آنک حکمیرینی ونظاملارینی موینینہ یوکلائی وهر قایوسینی یرینہ کلتور وایچون عہدقیلہ ایمان نی چین اورنندہ توتقان اسلامنی تیوشنچہ آنکلاغان خلق رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وقت سعادتندہ بولغان وخلفاء راشدون وقتلرندہ بولغان خلقلاردر .

اللہ طرفندین کوندر لکان واوگراتورگہ بیلگولنکان پیغمبر نچوک ایتدی ونچوک قیلدی ونچوک کورساتدی شول حالده توتقانلار وشول حالده دوش وترناقلاری برلہ یابشقانلار وشول روشده قلبلری وبتون اعضالاری وبار قوتلری وطاقتلری برلہ ساقلانلار آرتدر ماغانلار وکھوتماکانلر .

اللہ تعالیٰ قرآنندہ سورہ انفال ننگ ایکنچی آیتندہ شوندی چین ایمانلی وعہدلرینہ وفالی کشیلر نی بیان ایتوب ایتہ :

انما المؤمنون الذين اذا ذكر الله وجلت قلوبهم واذا تليت عليهم آياته زادتهم ايمانا وعلى ربهم يتوكلون * الذين يقيمون الصلاة ومما رزقناهم ينفقون * اولئك هم المؤمنون حقا لهم درجات عند ربهم ومغفرة ورزق كريم *

مؤمنلر اوشبو كشيلىر گنه ديو حصر ايدوب بش تورلى صفتده بولغانلارنى آتاغان وشول كشيلىرنى حق وچين مؤمنلر وانلارغه الله حضورنده درجهلر ومغفرت وقدرلى رزق بولور ديو اشاندرغان اول بش صفتلر : الله اسمى ذكر ايدلسه يوركلى قور قور ، الله ننگ آيتلى او قولغان سايون ايمان واخلاصلارى آرتور واشلرندہ الله غه اشانورلار ونمازنى تورغوزورلار .

وهم الله ويركان نرسه دين تيوشلى اور نغسه انفاق قیلور لر زكات وغير صدقاتى اوتارلار *

اوشبو آيتنى فسقه غنه اوقوب كيتماينچه بخشى آنكلارغه ترشوق
 كرك اولئك هم المؤمنون حقا ديكان سوزنى بخشى طنكلامق كرك *
 الله قنداي كشيىنى مؤمن حقا ديكان؛ چين مؤمن كشى نيندای صفتده بولا
 ايكان * سنده شول صفتلر بارمو قلبنك و عملنك شول درجه گه كلكانمو
 اعتقاد كئابلارنك كوركاننك بوينچه معناسينى بلور بلماس انا مؤمن حقا
 ديوبوريسنمو جماعه مؤمنين ايچنك توغوب و اوسوب آز ماز دين عمللرينك
 صورتينى نورغوزب و يولا سينه كلتور و ببايسه كيومنك رسمى كاغد نك برله گنه
 قوانوب يورمايسنمو .

قرنداشم اويلانك دين تونونى بىنكل حسابلامنك ايمان و اعتقاد
 اشينى آزاى بلمنك الله منكا وسنكا چين ايمان و بيركاي درست
 اعتقاد و صاف كونكل احسان ايتكاي * آز برله كوب آراسينى، بخشيلق
 برله يمانلق آراسينى آبوررداي عقل و علم و بيركاي آمين

اسراف ، تقدير ، اقتصاد

اسراف: بر نرسهنى (كرك مال ، كرك عمر كرك باشقه نرسه بولسون)
 كركندين آرتق صرف اينو (تونو) در . نبدير هم اوشبو اسرافدر .
 تقدير: كركندين آز و فسوب توتو بخل هم اوشبو معناده در .
 اقتصاد: كركنچه صرف قبلودر توسط ديورلر .

اسراف نك يرافسز و ضررلى و تيوشسز خلق ايدكى عقل بوينچه ده
 بلونادر . مثلا اون تين آچه بتارلك اورنده آرتق فائده بولماي توروب
 يكرمى تين صرف ايتسانك بر كرك اورنغه دنيا يا كه آخرت فائده سينه
 ياررداي اون تيننى صومانكدين كموتدنك اول اون تين برله حاصل
 ايتارداي فائدهنى ضايع ايتدنك فائده بوغالتنق و بارنى كموتنك عقلا
 مذموم و هر عاقل فاشنده قبيح و عيبدر .

اوشانداق بر ساعتده تمام ایدله چك اشكنی ایکی ساعت اشلا سنك
 آچه دین ده قدر لیرك كرك وقتده ملیون آچه غاده ساتون آلوب بولمای
 تورغان عزیز نرسه نی بوشقه اوتکارگان بولاسنك اول آرتق بر ساعت
 ایچون دنیا نكا یا که آخر تنگا فائده ایتار دای اشنی قیلحق ممکن ایدی که
 بولور دای فائده نی یوغالتقان بولاسنك. اسرافنك نی درجه ده یمان ونی
 قدر آندین ساقلانو تیوشلکینی آنکلار ایچون مالنك نی نرسه ایدکینی
 آنکلاو ونی ایچون براقلی نرسه ایدکینی بلو حاجت بولور بعض کشیلر
 مالنی ینکل کوروب دنیا نرسه سی وفلان بولسه نی! بولمسه نی! دیوب
 صوفیلق وتقوالق کورسانالار ولکن اوزلری آزغنه تیوشلیگه توتسه لارده
 کوبرا کینی تیوشسز گه صرف ایتوب مالنی ضایع ایتهلر اخیزده اوزلرینی
 نچار حالگه قالدرالار.

موندای اشلر مالنی اوزی یونانمای آتادین میراث آغان، اول مال
 ایچون مانکلایندین تیر چیقارماغان، اویقوسینی قالدیرماغان کشیلرده
 کوبرک بولادر.

هر قایو مسلمان غه عقلی ودینی بوینچه هر نرسه نی تیوشنچه آنکلاو
 وهر نرسه نی اورننده توتو ضروردر وهر نعمت نك قدرینی بلو وآنکا
 شکر قیلو لازمدر.

مال قرآنده خیر دیو آتالغان وتورلی حدیث شریفده ماقتالغان
 وکوب یخشیلار طرفندین ودین تانوغان الوغلار یاغندین قزقدرلغان
 الوغ نعمتدر.

حدیث: نعم المال الصالح للرجل الصالح ترجمه: یخشی کشیگه (اورنینی
 بلگوچی کشی گه) یخشی مال (حلالدین بولغان مال) بیک خوش*

حدیث: لا حسد الا فی اثنین رجل اتاه الله الحکمة فهو یقضی بها ورجل اتاه

الله تعالى مالا فسلط على ملكته في الحق . كونلاو (فزغو) باری ابکی کشیگه بوق (یعنی تیوشسز) برسی شول کمسنه کم الله آنکا درست علم ویرگان اول کشی اول علم برله حکم ایتنه خلق آراسینه فائده سالا ایکنچسی شول کمسنه کم الله آنکا مال ویرگانده اول کشی آنی تیوشلی اور نغه صرف اینکان معناسنده در .

مال الله تعالى ننگ نعمتی و آخرت ایچون ایگون ایکچک بردر . چونکه آننگ برلان معیشت نوز وکلانه وکیلچک بورت (قیامت) ایچون نوز وکلک تابوله و اول مال برلان ایکی بورت (دنیا و آخرت) نوز وکلگی تابوله و ایکی ترکک سعادتنی تابوله در . اول مال برلان حجگه بارولا جهاد قیلونه وتن سلامتکینه سبب بوله در که تن برلان آدم نی قدر فضیلتلر کسب ایتنه وهم مال برلان سؤال خوارلغندن آزاد بوله و اول مالغه مالک بولغانلر متصدقلر دین بوله آلالر و مال برلان صلہ رحم قیلونه و فقراننگ حاجتلی دفع قیلونه و بورچلری اوناله و قایغولری کبتاروله و اول مال برلان مسجدر بنا قیلونه و مدرسه لر بنا قیلوب بوله بوندن غیر کوب فضائلرگه ایرشوب بوله در . مالنی الله تعالى قرآن کریمنده «خیر» دیب ذکر قیلمشدر .

سعید بن المسیب حضرتلری ایندی : « بورچینی اوتار ایچون و عرضینی صاقلار ایچون مال ایستمگان برده هیچ خیر یوقدر » دیب . مالنی خورلاو حقنده سویلانگان سوزلر همه سی اول مالنگ یمان جهتلی اعتباری برلانگنده در . مالدهده همه نرسهده بولغان شیکلی فائده جهتی و ضرر جهتی باردر ایندی مالنگ نعمه عظمی ایکانلگی بایاغی سوزلر برلان آنکلانسه اول نعمه عظمی نی اسراف قیلو الله تعالى ننگ نعمتینی حقارت قیلو و اول نعمتینی ضایع قیلو و کفران نعمت بولادرکه

شونکار کوره اسراف قیلو الله تعالى نذک عذابنه و آچینه سبب بوله
 و قدرینی بلما گانلک سببلی اول مالنک بتوینه و قولدن کیتوینه سبب
 بولادر. نتاک که قدرینی بلو و آنکا شکر قیلو اول مالنک آرتوینه سبب
 بولادر ایدی. الله تعالى هم قرآن کریمنده «لئن شکرتم لازیدنکم»
 اگر شکر قیلسانکز البته آرتدیر من دیمشدر.

اسراف دین جهتندین قارالسہ حرام قطعی، وجدان برلان نظر قیلونسہ
 کونکل آوری و اخلاق جهتندن اینک یمان خنقدر. اسراف نذک حراملفی
 دین جهتندین خمرنک حراملفی و کشی اولترو شیکلی اوق الوغدر.
 الله تعالى قرآن کریمنده «ولاتسرفوا ان الله لا یحب المسرفین» یعنی «اسراف
 قیلمانکز، الله تعالى اسراف قیلو چیلرنی سویمایدیر» هم «ولاتبذرتبذیرا ان
 المبذرین کانوا اخوان الشیاطین» یعنی «اسراف قیلمه نکز چونکه اسرافچیلر
 شیطانلرننک قرنداشلریدر دیمشدر. آدم بالاسیننک نوروشی یوروشی
 جانی وجدانی، و بتون اعضاسی، ماضیسی حاضرسی استقبالی برذاتنک
 تحت ادارهسنددر که اول ذات آدمنی یوقدن بار ایتوچی الله عظیم الشان در.
 ایمدی شول ذات، جابل الشان حضرتنی اوزی «من اسراف قیلو چیلرنی
 سویمیم» دیوب ایتوب تورغاننک عقل دیولگان جوهر دین بر آزغنه الوشی
 بولغان آدم بالاسینه یتارک تنبیه و قناعتلانورک و عظ حاصل بولسه کرک
 ایکنچی آیتده «اسراف قیلو چیلر شیطانلرننک قرنداشلریدر» دیولگان.
 شرافتلو مخلوق بولوب آدم بالاسی سانالغان ذاتنی آدمگه اینک دشمان
 و دائما کفر و ضلالنکه اوند اوچی یمان یواغه دیمل اوچی بولغان شیطان فرنداشی
 دیو حکم ایدلگان بلکه شیطان دیو سانالغان زیرا که شیطانغه فرنداش
 بولغان شی ده شیطاندر. آدمار آراسنده آدم سانالوب یور و بده الله تعالى
 قاشنده شیطاناردن سانالوب توغریسی آدم قیافتنده شیطان بولوب
 یورمه ک عقل ایگاری ایچون برده کمالت بولهای پاکه الوغ رذالت و خورلقدر.

لسان عرب وادبياتي

(۳ نچى ساندين صونك)

لسان عرب بنى بخشى بلو قرآن و حديث آنكللاودين باشقه فقه و اخلاق كتابلار بنى بخشى آنكللاو اچون كر كلكى هر قايمو عالم طرفندين اشانولغان مسئلدر.

هر لساننى كر كچه بلو شول لسانك ادبياتينى وشول قومنك عاداتينى بخشى بلماينچه حاصل بولوب يتماي. شول سببدين زمان سعادتدين بيرلى دين سافلاوچى اماملار عرب تليمنك ادبياتينى بلدرو اچون تر وشقانلار اوقوتقانلار كوب كتابلار تصنيف قىلغانلار. عرب ادبياتى نيك باشى بولغان صرف ونخوبر درجه ولغت (اخترى بويينچه) ناقص درجه ده بزنگ بلادمزده ده كر كلگى آنكللانماي تحصيل ايداه كلگان. علم بلاغت بر درجه توغوب وفات بولغان بولسه ده بوصونكغى زمانده ينه توغوب آرنه اوسونيتنده تورا اميدسز دگل شايد اوسار. عروض دخى اوشبور وشچه. ولكن بوقدر فنلر لسان عرب بنى بلوا اچون قرآن و حديثنى آنكللاو اچون كافى دگل بلكه بليغ و فصيح عربلرنك منظوم (كويلى) و منثور (كويسز) تورلى سوزلر بنى كوب اوقومق و آنكلارغه الفتلمك (ابالتمك) وتوغرى مطالعه قىلووينكل لك برله آنكللاو درجه سينه كلهك كرك. تاكه بر لغت اوچراغاچده قاموس واخترى آفتار و غاهاجت توشهاسين بر بيت كورنگاچده شرح ابيات كر كسونماسين وبر عبارة بليغه توغرى كلگاچده شرح و حاشيه ايزلانماسين

ادبيات عربيهنى تانوماغان و آنك موضوعينى اويلا ماغان بعض سفهاكبي منطق كلام كتابى اوقوب مطالعه حاصل ايدامز و عربى كتابدين

مضمون آنکلاو ملکه سنی پیدا فیلامز دیمک کبی خطا او بدین و کولکی
سوزدین یراق بولو کرک .

نظم ده ؛ ادبیات عربی ده عربنک سوزینی آنکلاو و عاداتینی بلو
و بابتاق محاسن اخلاقه تنبه ایچون معلقات سبع لامیه العرب لامیه
العجم ، کتاب الحماسه کبی قصیده لر ،

نثرده الکامل ، مقامات همدانی ، مقامات حریری ، العقد الفرید
کبی کتابلر ،

لغت و اخلاقنی متضمن اثرلردین مقامات زمخشری ، اطواق
الذهب نوابغ الکلم اطباق الذهب کبیلر دخی مغتنم اثرلردیندر .

اسلامده ادب کتابت

اسلام دین و عبادت آدابینی او گرانکان کبی کشی برله معامل (اش قیلو)
و مراسله (خط یازوشو) آدابینی هم او گرانکان . اسلامنی یخشی آنکلاغان
و آننک تعلیماتینی هم قبول ایتکان کشی ایچون باشقه استاذگه کوب
حاجت قالمای . باشقه آدمیدین فایده آلهق استاسهده کوب برک و قتده
اسلامدین آلونغان فائدهنی غنه قایتاروب و بررار . آداب اسلامیه جمل سندین
خط باشنده بسم الله الرحمن الرحیم یازمق در .

رسول الله صلی الله علیه وسلم روم پادشاهی خرستیان هر قلغه فرس پادشاهی
مجوسی کسری غه و غیرلر گه کوب خط یازغان (۱) هر قایوسینک باشنده
بسم اللهنی تمام یازغان خلفاءراشدون رضی الله عنهم خطلرنده هر قایوسنده
بسم الله تمام یازغان

(۱) کتب احادیثده و مواهب لدنیهده و اخلاق و تاریخ کتابلرنده ذکر ایدلگان .

آنر دین صوتک علماء صالحون شول روشده عمل قیله کلگانلر . انه من سلیمان وانه بسم الله الرحمن الرحیم آیه کریمه سنده تمام یاز لوینده اشاره باردر مگر خطلر آنده مونده ناشلانہ بسم الله تخفیفی ایدله دیمک وسوسه در مسلمان کشی کاغدنن خصوصاً یخشی سوز یاز لغان کاغدنن آنده مونده ناشلاماسون هر عاقل ادبلی بولو هر نرسه ننی اورنلی توتوق درجه سنچه سافلماق تیوش رسول الله صلی الله علیه وسلم ننگ کافر لرگه یازغان خطلرنده بسم الله یازلامقی اوشبو مسئله ننی هر انصافی کشیگه آنکلاتسه کرک .

مگر سودا گر لر حساب یازوی کبیلرده یازلاماسه خیر شاید قصور بولماس بو مسئله ده فلسفه :

بسم الله مؤمن هر اشنده (کرک دنیاوی کرک دینی) اوزیننی عاجز بلوب الله یاردمی بر له گنه کرشامن و قیلامن دیو بلمک تیوشلیدر شول اعتقاد و وجدان بر له اشینه کرشسه اشنی بر کتلی بولمقی امیدلی بولور . اگر الله ننی اونوتوب یالغوز اوزینه اشانوب اش باشلاسه اول اشدن خیر و برکت بولماس عقلی بنده البته بر فائده ایچون یازغان خطنده رسول الله (صلی الله علیه وسلم) گه ایاروب الله دین یاردم سوراب آننگ مبارک اسمیننی ذکر ایدوب ویاروب مقصودینه کرشسه کرک . وثانیا بسم الله مؤمن ننگ هر اشنی باشنده بر شعاری (دینی علامتی) بولغان یمک اچمک او قومقنده وسائر حرکات و افعالنده باشده (بسم الله) اوقوب اوزیننگ مسلمانلقیننی بلدرکان کبی یازوننده باشده اوق مسلمان خطی ایدکی و بو اشنده ده الله ننی اونوتماغان بر مؤمن ایدکی بلونوب تورسون .

بسم الله ننگ رسم خطنده عثمانلی ترک لرینک بدعتی کرکلی خطلرننگ باشنگ بسم الله ننی تاما یازوننگ کرکلی وسنتلکی شاید آنکلانغاندر .

رسم خطنده بارچه حرفلرینی آچیق تولدروب یازو ضرور ولازمدر .
رسول الله دین (صلی الله علیه وسلم) شولای منقول وثابت بولغان وبارچه
اهل صلاح بولغان امت شونکا اتفاق ایتکانلر رسم خط رسم کوفیدین
یاقوتی ریجانی وثلث وفلانغه کوچکان بولسه ده هرتورلی رسمنک اوزنده
بولغانچه حرفلری تمام یازلغان .

ایندی صونک زمانلرده ترکرننک تخفیدین باقلانو و سوسه نسی ایل
یا که سهولت بهانه سبله بتون بسم الله الرحمن الرحیم اورنینه یالغوز ضمیر
برله قناعتلانوب (به) رسم یازولاری قرآن رسم خطینی اوزکارتووسنه
صیحغه خلاف و آچیق بر بدعتدر و بزینک بلغار ترکریننک یاشلارنده
بو تقلید کورنگالای یوقاریده یازلغان مقدار ایل قناعتلانمازسه لر
کورسا دیلکان کتب احادیثکه و سلفدین کوچرلکان رسم خطلرغه بافسالار
شاید قناعت ایدرلر و آچیق حقنی قبول ایدرلر .

ترکرننک رسم خطلرنده ایکنچی بدعت .

لفظة الله رسم خطینی تمام یازماینچه یالغوز (اه) حرفلری برله گنه
قناعتلانولری اولگیدین افحش بدعتدر زیرا که لفظه اللهنی باشقه
اورنلارده ضمیر برله ذکر ایدو بولسه ده فقط اول و آخر ندین بر حرف
برله گنه یازو هیچ بولماغان قرآن رسم خطی کورلر او ب تورا وهم اللهنی
وآننک اسمینی بیک اولوغلاغان رسول الله صلی الله علیه وسلم آلای
یازدرماغان صحابه و تابعون و باشقه سلفی صالحون دین اول روشچه هیچ
یرده کوریلماکان و ایشدلمکان بس یوق و بار شبهه و سوسه لر سببلی
شوندای کورکام کامل یازوی تیوشلی بولغان لفظ مبارکبی فقط (اه) صورتنه
یازو آچیق تخفیف و درجه حسن و کمال ندین تنزیل و هر عاقل تقلیدسز
نظر قیلغانده آنکلاردای قیددر .

وهم بلغار رسم خطنده لفظ مبارک مذکورنی (الله) صورتنده برلامینی
تاشلاب یازو دخی قبیحدر اوقولغان روشچه مصحفلرده و عربلرننک رسم
خطلرنده ثابت بولغان کیلوشچه ایکی لام برله (الله) (الله) دیویاز و لازمدر .
هذا والسلام علی من اتبع الهدی .

امتحان بابنده فکر مز

۲ نچی ساندین صونک

خطیب وظیفه سی: جمعده وعیدده وعظ سویلاب امام بولمقدر ولهدا بولمسنه آداب خطابتنی بلمک کرک خلقنک حاجتینه کوره سوز سویلاردای بولمق کرک باشقه وقتلاردهده ایلنک سوز آنکلاتوچیسی وآنلارننک کرکلرندین غافل بولماسدای بولورلق کرک.

۵ نچی درجه (عادی خطیب) اوچنچی ماده اوستنه وظایف مذکورهنی بر درجه اوتاردای بولسه جمعده عید خطبه لرینی حاضرانگان مجموعهلردین حفظ برله بولسهده سنتکه تطبیقا اوقوردای بولسه ترکی سوزنی یخشی اوبوشدروب سویلاردای بولسه کافی بولور.

۶ (درجه ایچون یخشی بر خطیبی ایچون ۴ نچی مادهنی رعایه اوستنه وظایف خطیبک مذکور اشلرده کمال ایستالونور مطالعه عربیه سی مکالمه عربیه سی قوه ناطقه سی (سوزگه نابقولرقی) یخشی بولورغه تیوش بولور. آخوند وظیفه سی: خصومات آراسینی فصل، اماملار آراسینه متعلق مصالحده تدبیر، اماملر ایله حکومت آراسنده توسط.

۷ (عادی اورنده آخوند ایچون ۳ نچی درجهده اولان شرایط امامنی حایز بولوعلاوه سینه فی الجمله تدبیر ونظر صاحبی بولوی وحقوق شرعنی رعایه قیلوردای بولوی ونظام ولایتدین ولسان حکومتدین خبردار بولوی اعتبار ایدلور.

۸ (یخشی برده آخوند بولو ایچون درد نچی درجه شرطلری اعتبار ایدلوب آخوندلقغه مخصوص وظایفنک کامل بولمقینی ایستالونور. معلم وظایفی: اولاد مسلمین گه باز و اوگرتمک، دین تانوتهمق ترکی عربی

فارسی اوفو ملکہ لرینی حاصل ایندیرمک حساب وتاریخ اسلام برله
ذهن لرینی آچوق وبصیرت لرینی آرندرمق حیات ایچون ضرور اشیا دین
بر آز خبردار قیلمق.

(۹) عادی برگه معلم بولو ایچون حاجت نرسه لر (۳ ماده) نی بر درجه احاطه
ایله حساب بانواعه حسن خط اتقان قرائت مع التجوید اصول تربیه
دین فی الجمله خبردار بولوی ضرور بولور وهم توار یخ اسلام دین واحوال
بلاد دین غافل بولماسون

(۱۰) یخشی اورن معلمی ایچون یخشی امام (۴ ماده) قدر معرفتی بولوب
حساب، جبر ومقابل، جغرافیا، هندسه، تاریخ اسلام، وتاریخ عمومی واصول تربیه
حسن خط، حکمة طبیعیه فنلرنده ید طولاسی بولوب آداب اسلامیه برله
متأدب وشول روشچه اولاد مسلمیننی یخشی تأدیب ایتاردای بولسون.
مدرس وظیفه سی: دین وملت ایچون برچی درجه ده بیوک واهیمتلی
وظیفه در مناصب دینیہ وعلمیہ ار بابینی مدرس يتوشدر خلق عه عامه
وخاصه دیننی حکمت وفلسفه سی برله مدرس آنکلاتور خلقنک دینی
ودنیایوی منافعنده مدرس مداخله قیلور ومستشار بولور تدریس وتعلیم
وخطابت اصوللا رینی مدرس اوگرادر وهکندا . . . ولهدا :

(۱۱) عادی اورنده مدرس بولو ایچون یوفاریده ذکر ایدلماش
مواد عشره ننگ، بارچه سینی جامع بولسه کک مگر (۱۵) ماده ده
اولان قیودده بر آز تسهیل ایدلوب عادی یخشی. درجه معرفتی بولسه کافی بولور.

(۱۲) یخشی بر مدرس ایچون مواد عشره نی علی وجه الاتقان معرفت
اوستینه علم کلامنی ادله نقلیه وعقلیه سی برله اتقان واصول حدیث
اصول فقه وفلسفه دینیہ فنون شریفه سنده تحقیقی بولوب دین اسلامنک
ونمودج مجسمی معارفنک گوزل بر مجموعه سی بولو نیوش

السید جمال الدین الافغانی ننگ ترجمهء حالی

دورتنچی ساندین صونک

سید جمال الدین حضرتلری علم و فضلله برابر سیاستکه میال اولدیغندین مصرنی اجنبیلر قولندین قوتقارو چاره لرینی نفتیش ایدر ایدی. شول نیتله تشکیل ایلادیکی جمعیتننگ اوچ یوز قدر اعضاسی موجود ایدی بتون عالم اسلامه ظلم و جبری اولدیغی کبی افغانستان غه ده ضرری اولدیغندین انگلتره دولتینه خصومتی بیک قوتلی اولوب انگلیزلر ضررینی هیچ طارتنمای آچقدین آچقغه سویلر و بازار ایدی. یازدفلرینی انگلیز غزیتهلری ترجمه ایدوب انگلیزلرننگ بیک زور کشیلری مطبوعانده مناظره گه قویولمشلر ایدی. مذکور جمعیتنی انگلتره قونصلی حکومتکه ایتوب طاراتردی اول وقتلرده مصرده انتظامسزلقار کورندیکندین خدیو توفیق پاشا سید جمال الدیننی مصردن چقارغه امر ایتدیکنده هندستان غه کیدوب حیدر آبادده تورمش شونک توردیقی وقت «نفی مذهب الدهرین» اسملی رساله سیننی تألیف ایتمش مصر حوادثی سارتین حیدر آباددن کالکونه غه چاقرلوب هند حکومتی شونده تورونی لازم ایتمش ایدی. بو حوادثدن صونک استادیکی شهرده تورغه اذن بولغاچ آوروپا غه سیاحت ایدوب اینک اول لوندون غه باروب آنده بر آز کونلر تورغاچ پاریرغه باردیقنده دیار مصر مفتیسی شیخ محمد عبده برله کورشمش و آننگ التماسی ایلان اتحاد اسلامگه دعوت ایدوب «العروة الوثقی» اسملی جریده چقارمغه باشلاب ۱۸ نومردن آرتغینی چقارمغه موفق اولمامش. پاریرغده توردیغی اوچ یلده پاریر جریده لرنده روسیه، انگلتره، دولت علیه و مصر سیاستلرندین بحث

ايدوب مقاله لر نشر ايتمش. مقاله لر يننك كو برا كى انكليز غزيته لر ينه ترجمه ايدلمش. فرانسه فيلسوفى رينان برله «العلم والاسلام» خصوصنده مناظره لارى اولوب رينان جمال الدين حضرتلر يننك علم و فضيلته تسليم قيلمش فرانسه ننگ عالم لر ندين فيلسوفلر ندين كوب كشيلىره تانشوب هر قايسى احترام ايدار اولمشلر.

مهدى و آننگ چغوى حقنده فكر و اويلر ينى صورار اچون لورد شرشل ولورد سالسبرى لر ننگ چاقروى ايلان لوندون غه باروب قايتمش. آندين صونك ايران حكمدارى ناصر الدين شاه تيلغرام برله چاقردقده ايرانه سفر قيلمش طهران غه يتدكده شاه بيك حرمتلاب قارشى آلمش و دائما حرمت و رعایت ايلان ياد ايدر اولمش تيزدن صدرلق درجه سينه منگزمك اولوب هر بيه ناظر لغينه قويتمش يوقار يده سويلا- دکمز چه سيد جمال الدين تورلى امتلر ننگ خلق و عادنلر ينى بلگان؛ تاريخ دولى اوقوغان آنکلاغان؛ احوال سياستکه توشونگان تجربى بر آدم اولديغندن عجمستان امراسى و علماسى قاشنده بيوك بر درجه کسب ايتمش هم خانة شريفه لرى بر مدرسه کبى اولوب تورلى طرفنك الوغلىرى استفاده اچون کيله لر ايدى بوقدر نفوذ و تاثير ننگ بارا تورغاچ سلطنتينه ضررى کيلوندن قورقوب جمال الدين گه قرن کوز ايله قارى باشلادقده سيد جمال الدين ده آنکلاب تبديل هوا بهانه سيله رخصت آلوب مسکو گه کيتمش مسکواها ليسنه شهرتى معلوم اولدقندن بيك الوغلاب قارشو آلمشلر آندن پيتر بورغه واروب علما و سياسيون دن الوغ كشيلىره علاقه کسب ايلامش پيتر بور غزيتهارنگ عالمه سياستده طور طاوش و کور- لتينى موجب اولان مقاله لر نشر ايتدرمش.

بو وقتلر پاريز ننگ ۱۸۸۹ چى يلقى ويستوفقاسى اچلدقندن آنه

باروب قايتدقده باؤار ياننك مركزى اولان مونيخ شهرنده ناصر الدين شاهغه بولقمش شاهننك بولداشلفه چاقروينى قبول ايدوب آننك ايلان برگه عجمستانغه قايتمش طهرانغه واصل اولور اولماز اولگى كى خلق جيولمغه واستفادهگه باشلاسالرده بودفعه شاه شبهه ايتماي مهم اشلرده وقانونلر قوبوده آننك كينكاشندن آيرلماش .

سيد جمال الدين ننگ بوعالى مأمورلرگه خصوصا صدر اعظمگه آغير كيلوب بوقانونلر ظاهرده فائدهلى بولسهده احوال زمان ومكانغه موافق بولماديقى كى كيلچكده سلطنتننك باشقه كشيگه كوچوينه سبب اوله چق ديب شاهنى فوتورتمشلر سيد جمال الدين اشنى سيزوب طهران دن يكرمى چاقرم قدر يرافلقدهغى عبدالعظيم شاهننك شهرينه كوچوگه اذن آلوب اوزينه تابع اولغان علما وكباردن بيك كوب خلق ايله برلكده طهران دن آيرلماش اول جماعهنى دائما حكومتلرينى اصلاحقه ديملاب آرزمان ايچنك ايران ننگ بتون طرفنده مملكتنى اصلاح فكرى اويانا باشلاديغندن شاه بوننك عاقبتندن قورقوب سيد جمال الدين نى توتار ايچون عبدالعظيم شاهغه بش يوز آنلى عسكر كوندردى مشاراليه بو وقتلرده آورو ايكان ياتاغندن آلوب ايللى آنلى قاراوچى ايلان دولت عليه حدودينه يباردكلرنك مريدلرى بواشكه آچيغلانوب اختلال ايتمشلر حتى شاهنى اولتروگه يقين قالمشلر .

سيد جمال الدين سلامتلوب يتكناچه بصرهده توروب آنندن لوندون غه كيتمش لوندونده وقت دولت عليه ننگ اياچيسى رستم پاشا آرفلى استانبولغه دعوت ايدوب سلطان جانبندين مكتوب كيلسهده مملكتينى اصلاح ايلان مشغول اولديغينى بيانله اعتدار ايلمش ايكنچى مرتبه بانكى دن مكتوب كيلگياچ سلطان حضرتلرينه باروب قايتمق اولوب تلفراف ايلان جواب و برمش .

۱۸۹۲ سنه سی استانبول غه کیلوب آنده توررغه نیتی اولماسه ده سلطان هم علما و سیاسیون بیک حرمت ایتدی کورندن فالغان عمرینی شونک اوتکارمش ۱۸۹۷ نچی یل ۹ نچی مارتده سرطان (راك) مرضیله وفات ایدوب استانبول ننگ «شیخلمر مزارلی» نام مقبره سیننه دفن ایدلدی سید جمال الدین ننگ توسی قیافتی : مشارالیه اورتا بویلی ، تولی رودلی ، صاریراق آق یوزلی ، قاره کوزلی ، اوزون ساچلی بر آدم ایدی . اوقوغان وقتده کوزینه یاقین توتوب اوقور ایسه ده کوزلک کیماش . استانبول روشنچه کچکنه آق چالما ایلان جبه کیار ایدی . (آش آزعی) قناعتلی اولوب کونده بر مرتبه آزغنه آش ایدی چایینی کونده بر نیچه مرتبه اچار ایدی .

(معیشتی تورمش) آخر عمرنده استانبول ننگ « نشان طاش » دیکان یرنده سلطان بیرگان سرایده نورر ایدی آیغه یتمش بش لیرای عثمانی (۶۰۰ صوم) معاش آوردی کوندز کو براك ابوده اولرر ایکندی آلدندن آط ایلان یوررگه چغار ایدی کچلرنی یوقلامای ایرته برلان آزغنه یوقلار ایمش .

(صحبتی) مجلسی گوزل ؛ هر تورلی کشیگه مناسبه سویلار ایدی کیلگان کشیلرنی گرچه نوبان درجه لی بولسه ده فارشی آلور ؛ کیتکانده اوزاتوب فالور ایدی خوارلق و تملق بولورلق اورنده الوغلی زیارت ایتماس ؛ کچوکلرنی زیارتدن تارتنماس ایدی .

(اخلاقی) صاف درونلی راست سوزلی ، کینک خلقلی ، غیرتلی اولوب مال جیماس مالغه رغبت ایتماس ایدی روایت ایدارلر سید جمال الدین مصردن کیتدکده سویش که محتاج بر حالده کیلمش شول وقت ایران سودا گرلری فرض حسنگه یا که هدیه ایدوب بر مقدار مال ویرمشلر

مومی الیہ جنابلری « ماللر نکزی صافلانکز سز آنکا محتاجراق بن آرسلان
 آرسلان قاید بارسده آوغه محتاج بولمی » دیوب ماللرینی آلمان ایمش
 (عقلی) اوتکون ذهنلی، زیراک، بیک تیز آنکلاوچان، قوه حافظه-
 سی بیک مکمل ایدی حتی هیچ کمدن اوقومای اوز اوزندن فرانسوز چینی
 اوج آیدن کیمده اوگرانمش فقط حروف هجانی ایکی کون علمدن
 اوقومش .

(علمی) علوم عقلیه هم علوم نقلیه ده خصوصاً فلسفہ قدیمه و فلسفہ
 تاریخ اسلام ده، اسلامنک باشقه احوالنده بیوک معلومات صاحبی ایدی .
 افغان، فارسی، عرب، ترک، فرانسوز تللرینی گوزال بلدیکی ایلر روسچینی
 هم انکلیز چینی بر آزلور ایدی .

(مقصودی) بار استادیکی توحید مسلمین اولوب شول یولده بتون
 طاقتینی صرف ایلامش وشوننک ایچون دنیا دن تمام منقطع اولوب
 اویلانمکی اختیار قلمامش هم کسب ایتوگه وقتی فالمامش .

مترجم

الشمائل الشریفة

رسول الله صلى الله عليه وسلم منك موسى وفعلى وسويلاشوى
ومعاملهسى حقنده كيلگان حديثلر.

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم
ابيض مليحا مقصداً م. ت.
بوزلى يومشاق سوزلى واورته
بويلى ايردى .

كان ابيض كأنما صيغ من فضة
رجل الشعر ت.
رسول الله صلى الله عليه وسلم شونداى
آق ابدى كه گویا كمشدن قوبلغان
ايدى وتوگى (جونى وساچى) بيك
فاطى ده توگل و بيك يومشافده توگل
اورطاچه ايدى .

كان ابيض مشربا بياضه بحمرة
وكان اسود الحدقة اهدب الاشفار ق.
واق تنلى ابدى كه آقلى قزل برلان
قاطش (فزلفه مائل) ابدى فارا
كوزلى واوزون كرپكلى ابدى.

كان ابيض مشربا بحمرة ضخم
الهامة اغر ابلج اهدب الاشفار ق.
رسول الله صلى الله عليه وسلم فزلفه
مائل آق تنلى ابدى، الوغ باشلى
كوركام بوزلى ياقتى چرايلى
اوزون كرپكلى ابدى .

كان احسن الناس وجها واحسنهم
خُلُقاً ليس بالطويل الباین ولا
بالقصير خ، م.
رسول الله صلى الله عليه وسلم آدميلرنتك
اينك كوركامى خلقى اينك گوزالى
ايدى بوي افراط اوزون وبيك
قسقه دگل ايدى .

آخرى بولور انشاء الله . ع .

تاریخدن بر صحیفه

۴ نچی ساندین صونک

مدنی مملکت خرستیانلری آراسنده «مدنیت برلان اوگراتلگان میسیانیرلرغه تعصب ایچنده قالغان مسلمانلر قارشى تورالماس» دیب اسلامنی جهالت اوستنه فور ولغان نظری برلان قار او قبول ایتولگان. آوروپا خرستیانلری اسلام تعصبی قوتلی ومدنی خرستیان میسیانیرلرینه هیچ بر وقت مغلوب بولماو احتمالی یوق دیب اعتقاد قیلالر. لکن بوفکر بولارننک دقت قیلماغانلقلرندین بومسئلگه آشنا بولماینچه اوستدن اوستدن گنه قاراغانلقلرندن غنه کیلگان. اسلام خرستیان دینندن باشقه بوتان دینلر شیکلی کیرته سز یوق بار نرسه گه اشانودن عبارت توگل. بالعکس خرستیانلق شیکلی غایت اساسلی قویلغان. براللهغه اشانمغان خلقنی خرستیان دیننه کرتو بیک ینکل؛ میسیانیر ثباتی وقوتی کوب کیرک توگل. اما مسلمان، یهودی شیکلی اوق، بیک اساسلی علم لاهوتیسی بار (اللهنک برلکینه اشانغان)؛ بوننک اوستینه اسلامغه ایاروی اسلامنی یانکی ومقبول دیب اشانغانلقدن وموسی، عیسی دینلرینه ایسکورگان دیوب قارغاندندر. هر محمدی خرستیانلرنی کامل جهالتده دیب اعتقاد قیل؛ موسی وعیسی دینلرینی بله. موسی وعیسی نی پیغمبرلر دیب تعظیم قیله لکن دین محمدی ظاهر بولغاندین بیرلی آلارننک دینلری ایسکورگان دیب بله. مسلمان براللهنک اوچ نرسه دن عبارت بولوینی فرض قیلونی محال صایه؛ بونندن باشقه رتدین تزواگان صورتلرگه تابنونی پتقه تابنوغه حسابلی. اوز پیغمبرینی همه پیغمبرلردن آلدی کوره. بونندن باشقه سببلر هم بار، که اول سببلر خرستیانلقغه اینک قارشى توروچی واحتمالکه بیک اوزاق

زمانه قدر ایدل بوینده خرستیان دعوتچیلرینه ضرر کیتروب تور وچی بولورلر. بوسبیلرننک بعضیسی، که غایت یوغاری اورنده تور وچیسی، مسلمانلرننک اوقویاز و بلوی (معارفی)، دین و اخلاقی، مسلمان روهانیلری ننک طرشوی و اجتهادی و بوندین باشقه لر.. گرچه مسلمانلرننک یوقاری درجه لری معارف لری ننک بر جهتلی. فقط بیک قصونقی قویلغان دین علمی. بولوی انسانغه لازم معارفننک اینک آزی بولسه ده ایکنچی جهتن بتون خلقننک اوقویاز و بلوی بز ننک روس خلقیننک اول تیکرا ده گی لرینه قاراغانده بیک آله. تاتار معارفی فقط دین بولغانغه کوره یخشی یاغید شونده اوقویاز یمان طرفید شونک: یمان طرفی - چونکه خرستیان معارفینه ضرر بیره؛ یخشی طرفی چونکه خلق کوزنده معارف یخشی کورونه. مسلمانلرده مکتب و مدرسه نی، سویو و آنده بولوغه طرشو روس دهغی غه قاراغانک کوب آرتق؛ بونکاسب ده مکتبلرننک فقط دینی و اخلاقی بولوی بولورغه کیرک.

نیچک کنه بولسه ده مسلمان - تاتار دین اوقتمی تورغان مکتبلرننک دنیاده بولوینی فرضده قیلمی. شونکار کوره ده تاتارلر روس مکتبلرینه دشمنان کوزی برلان قاریلر، و آنده خرستیان دینی گنه اوقله دیب بله لر. و شونکار کوره ده مسلمان مکتبلنده اوقونی هر کم گه فرض دیب بله لر. و شوننک ایچون ده آلارننک هر اولنک توگل حتی هر محل سنک مکتب بار، هر مسجد که بر مکتب لازم؛ اگر مکتب بولسه یا که مسجد صالورلق اورن بولماینچه اول کچکنه بولسه (آلا آرالرندین بوندی وقتده بر آدمنی ملا صایلیر) ملا اوز ایوینه بالالر حیوب اوقته. آچق کورساتلگانلری گنه مکتبلرننر قزان گو بیرناسنده ۴۱۸ مکتب و ۲۰،۴۷۹ اوقوچی، اوقا گو بیرناسنده ۳۵۸ مکتب ۱۲،۸۶۶ اوقوچی؛ اگر چنلاب قارالسه ایدی و همه سی کورساتولسه ایدی قزان گو بیرناسنک مکتب عددی ۷۳ دن آرته و اوقا گو بیرناسنک

۱۰۰۰۰۰ دن آرتە و آندە او قوچيلر ۴۰،۰۰۰ دن آرتە در . شولر وشچه تقرر يبي حساب قيلغاندە قزان گو بيرناسندە هر ۷۸۰ اير و خاتونغه بر مکتب و ۱۴ او قوچي، او فا گو بيرناسندە ۷۸۴ کشيگه بر مکتب و ۲۰ او قوچي سانالور ايدى . بور قملرننك نتیجه سى تاتارلردن او قو يازو بلوچي يوزگه آلتەمش بولوب چغه .

حقانيت ترغرى ايتورگه مجبور ايتكانلكندن توغرى سنى ايتورگه كيراك، كه مسلمانلرننك مکتبلرى كوكلك گنه آلارنى او قوغه دعوت قيلمى، بلكه آلارننك مکتبلرى بز نك (روسلرننك) مکتبلردن يخشى اصولك قويلغان . چونكه تاتار مکتبلرى بيك كوك بز ماندن بيرلى بوله كيلكانلر، مکتبلر ارث طريقى برلان كوچه لر، مسلمانلر ملالرى نك او قغانلغى و عالملىكى برلان افتخار قيللر؛ تاتار مکتبلرى خلق نك اوزى سالغان، مستقل، اوزارينه موافق روشچه قويلغان، آرتق كيرا كسز فارمالنوستلردن آزاد و بوندن باشقه آلار فقط دينى و اخلاقى اصولده قويلغان در . اما بز نك مکتبلرده بوصفتلرننك برسیده يوق .

تاتار آراسندە او قو اشينه نظر قيلونسه تاغن بر نرسه گه كوز سالورغه كيرك، كه آنسى ده بايا ايتولاكان مکتبلرگه باشقه تاتارلر آراسندە «مدرسه» ديگان نرسه بار . «مدرسه» مکتبلرگه قاراغانده الوغ حسابلانه و آنك مکتبلرده او قغاندن بيك كوك آرتق او قيلر آندە او قوچيلر ۱۶ ياشدن باشلاب قبول قيلونه، آندين او قب چقغانلرى شرق نعصبى نك باشلقلىرى بولوب چغه لر .

«مدرسه» لرده، مکتبلر شيكللى اوق، تاتارلرننك صاف اوزار ينىكى، خلق اجتهادى برلن دنياغه چقغان وهيچ كم فول آستنده وهيچ نظام آستندە تو گل . گرچه كاغد بوينچه ۱۸۷۴ نچى يل دين بيرلى معارف ناظرى قولى آستنده سانالسه لرده، واقعن آلارنى قاراوچي هيچ يوق...

بو مدرسه لرده اوقوب چقغان شا کردلر، بز ننگ اصطودينت لرننگ
 آوروپاغه تکميل معارف اوچون کيتکانلری شيکلی، سهرقندکه،
 بخاراغه کيتوب آنده عالی مکتبلرده تحصیل ایتله لر ایدی. آندین قایتقان
 شا کردلر متعصبکنه توگل بلکه تاتارلرننگ روسیه قول آستنگ تور و وینه
 اچلری پوشوب روسیه ننگ سیاست جهتندین دشمنانی بولوب قایتله لر ایدی؛
 خصوصاً بو اشلر سهرقند و بخاراننگ روسیه قولنه کرمان وقتنده بوله
 ایدی. شوننگ اوچونده بخاراده علم تحصیل ایتکان آدمگه ملالک
 وظیفه سینی بیرلماو وسیله سی حکومت طرفندن فویلغان ایدی. لکن
 تاتارلر بونکار قارشی بیک یخشی یول طابدیله: بخاراغه سودا اوچون
 کيتوب آنده اوقوب قایتله باشلادیله. سهرقند و آننگ کورشیشی بخارا
 روسیه قولی آستینه کرگاچ بخارا کوزدین توشدی؛ تکميل معارف
 تلاگان یاشلر استانبول مصرغه کیتله باشلاب آسیا و آفریقا مسلمانلری
 برلن تانوشه باشلادیله.

ایدل بوینده غی تاتارلر آراسنده اش کورو اوچون بز ننگ هر
 طرفی کامل یتوب بتمگان میسیانیرلرننگ غنه قوتی یتمای. چونکه
 اسلاملرنی خرستیانلقغه کرتو اوچون غایت کوب قوت کیرک؛ آلاغه
 مجوسلر اوچون صرف قیلنغان قوت کنه یتمی؛ شوننگ اوچونده بو
 اجتهاددین نتیجه کوتو اوچون، حکومت ننگ دینده حریت نظامینی
 بوزماسلق قنه صاقلانوب(؟)، برطرفدن آلارنی اسلام اثرلرین و علم لرین
 کورساتمسکه طرشوب آلارنی ضعیفلاندر ووی؛ ایکنچی طرفدن-آلارنی
 تورغان یرلرنندن چینکه کوب یبارمیچه آلارنی یابوب آصراوی مصاحت
 بواور ایدی.

ایدل بوی مسلمانلرینی تمام روسقه قوشو اوچون ایکی مسئلهنی

چنلاب حل قیلوی لازم : میسیانیرلق اشلرینی مکمل یتکرو هم اسلامننک تأثیرینی کیمتو و مسلمانلرننک اعتقادلرین ضعیفلاندرو لازم. اینک الوک اعتقادلرین ضعیفلاندرو یوللرین قاراب آندن صونک آلارنی خرستیانلقغه دعوت یوللرین، اش کورگان میسیانیرلرننک تأریخینه قاراب، نیکشورورگه کیرک .

۴

قزان پادشاهلغینی روسیه قول آستینه تمام کرنلکاندن باشلاب بوکونکه قدر مسلمانلر حقنده غی نظاملر ئلل نیچه مرتبه اوز کاردی . بوننک برلان برابر، بو اوزگارولر، قای وقتده، بتونلای برسی برسینه قارشى کیله تورغان روشچه اوز گارتلدى، ایوان غروزی زمانده ظلم اصولی قویلغان ایدی: قزانده غی مسجدلرنی واطردی قزان مسلمانلرینی بتونلای قودى و بوندن باشقه قزانغه وکراشین اوللرینه یقین یرلردن مسلمانلرنی قودردی؛ شولابوق چیرکاولی برابرگه یقین اورنلرده غی مسجدلرنی واطردی. فیودر ایوانویچ زمانده، مسلمانلرننک یانکیدن سالغان مسجدلری، نظامسز سالونغان دیب واطردی. بو روشچه ظلم اصولی: مسجد واطو و مسلمانلرنی قسو اون سکز چى عصر بوینچه دوام ایتدی؛ بو مسجد واطوار حقنده هر دائم یانکا اصول قویله توردی، چونکه واطلغان بر مسجد اورنینه مسجد واطلغان بر مکتب اورنینه تاتارلر یانکیدن مکتب صاله باردیلر وحتی مسجد و مکتبلر الوکده گیدن ده آرته باشلادی. بو اشلرگه قارشى یینه ۱۷۴۲ نچی یل ۱۹ نچی نوپا برده مسجد لرنی واطرغه امر قیلونغان نظام چغارلدى .

۱۷۴۴ نچی یلک تاتارلر ایچون یانکی دنیا آچلدى. شول یلده مسجد صالو حقنده، اولگیدن بیک آزغنه ایرکن، نظام چغارلدى؛ یعنی

محل خلقی ۲۰۰ دن ۳۰۰ گه قدر بولسه - ایسکی مسجد لر اورنینه و روس
چیرکاولرندن یراق اورنغه و اول خلقی کو بایوینه قاراب یانکی مسجد
صالماو ویانکی مکتب آچماو شرطی برلان مسجد صالورغه رخصت
بیرلور گه اذن بیرلدی .

شول وقتدان اوق مسجد لر کو بایه باشلادی؛ و نظام ده « مجوسلر
اولینه مسجد صالنهاسون » دیکان سوز بولمغانغه کوره مسلمانلر سیبیر -
یادن کو چوب کیلگان ، شامان دیننده گی باشقرتلر آرا نده دین محمدینی
تارانه و آنده مسجد و مکتبلر صاله باشلادیلر . شول روشچه اسلام دینی
اولگی اورنندن آرتق یرلر گه طاراله باشلادی .

ایکاتیرینا افتارایه زماسنده حکومتنک سیاستی مسلمانلر ایچون
بیک ایرکن اصولده قویلدی . ۱۷۷۳ نجی ییل ۱۷ نجی ایونده مسجد صالو
اشی ییپار هیالنی ناچالستوا (نصاری روحانی لری) قولندن آلندی .
شوندن صونک مسجد لر صالو شول قدر کو بایدی که ۱۷۷۰ نجی
ییلرده زویه اویازنده ۱۱۶ اولده ۱۱۹ مسجد صالوندی، که
بو اوللردن ۱۰۸ نده مکره لرده بار ایدی؛ و بوندن باشقه بو
۱۱۶ اولده مسلمانلر باری ۱۴۰۰۷ آدم ایدی؛ اکر هر محل گه ۲۰۰ دن گنه
صانالغانده ده بو اوللرده یتمش مسجد دن آرتق صالونماسقه تیوش ایدی .
قزان اویازنده شول اوق وقتده ۱۱۸ مسجد صانالدی .

بوندن باشقه یرده گی مسجد لر صانی حقنده آچق معلومات بولمسه ده
بولارغه قیاس قیلوب بلور گه ممکن . بیک تیز زمان ایچنده هر مسجد
یانینه بر مکتب صاله باشلادیلر و بو مکتبلرده (لپیچین و ریچقوف و غیر
سیاحلرنک سوزینه قاراغانده) اوقت و اصولی تربیه اخلاق و علوم دینییه
جهتتجه بیک یخشی قویلمغانلغندن، خالق آنلرنی بیک یاراتلر ایدی .

(۱) ادارهء روحانیہ ننگ ترکیبی ہم آندن غایہ

حاضرده گی نظاملر چه آنلر توبانده گی روشچه بولندهلر :

(ا) ادارهء روحانیہ مسلمانلرننگ ملالقغه صایلاب یبارکان کشیلر-

یننگ شریعت بلولرینی تیکشرو و آلارننگ محلده نی اش قیلغانلرینی کوزاتو هم آلارننگ عیبلرینی تیکشرو و مسجد صالو کیرا کلرین کوزاتو ایچون اعضالار صایلاو .

(ب) احکام دینیہ برلان حکم : نکاح، طلاق کبیلر .

(ج) احکام شرعیہ برله حکم : تقسیم ترکه شیکلی لر .

(د) میتریکه دفترینی یورتوو آننگ بوینچه سویدیتیلستوا بیر ولر کبی .

حاضرده ادارهء روحانیہ وظیفه سینی توبانده گی روشچه ایفا قیلر :

خلقننگ ملالقغه صایلاغان کشیلرینه اوکاز بیرو و آلارنی تیکشرو

(استاتیہ ۱۲۴۹ اوصطاوا . اینارود چسکی ایسپاوبدینیہ) بوینچه

غو بیر ناطورلر قولینه بیرلدی .

مسجدتوزاتو اشلری غو بیرنسکی پراولنیہ رخصتی برلان بوله باشلادی .

(ب) میتریکه یازو و میتر چسکی سویدیتیلستوا بیر و اشنده روس

تلنده یازو حکومت ایچون اونکای بولغانغه کوره ملا بولورغه تلاگان

کشیلرننگ روسچه اوقغان و روسچه بلوینه شهادتنامه آلمان بولوی

۱۸۷۰ نچی یل ۲ نچی فیورالده داخلیه ناظری صاویتی طرفندن

شرط قیلندی .

فهرست

صحیفه

- حمد مقامك اوچ صفتنی حاصلو حکمتی ۱۲۸
تفسیر فاتحة الكتاب ۱۳۰
ایمان ، کفر و نفاق ۱۳۴
اسراف ۱۳۵
لسان عرب و ادبیاتی ۱۳۹
اسلامده ادب کتابت ۱۴۰
امتحان بابنده فکرمز ۱۴۳
الشمائل الشریفة ۱۵۰
تاریخدن بر صحیفه ۱۵۱

مجله ایچون شرایط اشتراء

قزاندہ و باشقہ یرده ایلتوب تابشر و ایچون

بر بلغه ۳ سوم .

اداره دین هر نسخه ۱۲ تین

اداره اوز یورطمدہ پنجشنبه و جمعہ کوندین باشقہده اولی دین صونک
اوچ ساعتدین بشکاچه ادارهده یموش کور لور .